

ANNO DNI ÆTATIS SVÆ 21

1585

QVOD ME NVTRIT
ME DESTRVIT

Massakern i Paris

drama av Christopher Marlowe

i bearbetning av Christian Lanciai (2001)

Förord.

Ämnet för denna pjäs är det mest motbjudande tänkbara: den katolska kyrkans största moraliska fall genom tiderna genom Bartolomeinattens massaker på 6000 protestanter i Paris i augusti 1572. I centrum för den mänskliga katastrofen står änkedrottningen Katarina av Medici, en av historiens mest motbjudande och okvinnliga kvinnor. Att åskådliggöra detta som drama är i princip omöjligt, då skådespelet är så maximalt avskräckande. Likväl har flera lyckade försök gjorts, främst av Alexandre Dumas den äldre, vars roman "Drottning Margot", ehuru ohistorisk och överdriven, filmatiserades med stor framgång med Virna Lisi som oförglömlig Katarina de'Medici.

Men den bästa dramatiseringen av skeendet förblir Christopher Marlowes, som nästan själv var med. När Bartolomeinatten ägde rum var han 8 1/2 år gammal och gick i katedralskolan i Canterbury, och hans framtida chef, Sir Francis Walsingham, mannen bakom Englands hemliga underrättelsetjänst, var själv mycket i Paris under denna tid och kan ha varit något av ett ögonvittne. Marlowes pjäs "Massakern i Paris", troligen den sista han skrev under sitt eget namn, är hans mest komprimerade, vilda och sensationella: den är nästan som ett modernt kvällspressreportage. Dess nästan journalistiska korthuggenhet och betonande av gräsligheterna har fått många att tro att den bara är ett fragment, att den riktiga, ursprungliga pjäsen gått förlorad och att den version som bevarats blott är en slarvversion, en bearbetning för en sämre teater efter mycket strykningar. Ändå har troligen denna rumphuggna pjäs bevarat ett viktigt karaktärsdrag av kall distans och saklighet, och denna attityd till Bartolomeinattens problematik är mycket mer verkningsfull och rättvis än Alexandre Dumas passionerade överdrifter.

Den version som presenteras här har byggts vidare på Marlowes idéer. Strukturen i hans pjäs är en förintande analys av den katolska kyrkans ohållbarhet i teori och praktik, en sak som Dumas helt har ignorerat, medan vi här i stället har försökt konfirmera den. Denna version bygger helt på Marlowe utan att vara en direkt översättning, och karaktärerna drottning Margot (Marguerite) och Katarina de'Medici har givits större utrymme. Kanske vi även i någon mån har försökt lappa ihop Marlowes punkterade fragment och försökt närma oss något av en föreställning av hur det verkliga, mera omfattande originalet kan ha sett ut.

Verona, 11.4.2001.

Copyright © Christian Lanciai 2001

Personerna:

Karl IX, konung av Frankrike
Henrik av Anjou, hans broder, sedermera konung Henrik III
Marguerite, deras syster
Katarina de'Medici, deras moder
Henrik av Navarra
Prinsen av Condé, hans kusin
Amiral de Coligny
Hertigen av Guise
Hertigen av Dumaine, hans bror
Kardinal Lorraine, deras bror
Gonzago
Montsorrell
Pleshé
Mugeroun, Henrik III:s gunstling
Hertiginnan av Guise
Hennes piga
Epernoun
tre lejda mördare
Broder Jakob
en doktor

Uppvaktning och hovfolk
Soldater.

Handlingen äger rum i Frankrike 1572-89.

Massakern i Paris

Akt I scen 1. Hovet i Paris, 1572.

Karl IX Detta är ett gyllne ögonblick för oss i Frankrike och hela världen, och en glädje utan gränser, att nu freden tryggas för all framtid genom giftermålet mellan Marguerite, vår syster, och vår ädle frände Henrik av Navarra. Må förbundet mellan våra släkter, våra länders öden, och må detta äktenskap bli inseglet på vår och landets välfärd och på freden hädanefter mellan katoliker och evangelister.

Navarra Käre frände, din vältalighet och generositet och goda vilja accepterar jag med ödmjukhet och glädje i det att jag underställer mig din vilja och ditt hovs, din moders och ert ljuva Frankrikes.

Katarina Tack, käre svärson. Vi har heller aldrig tvivlat på din goda vilja, och det att du nu är en av oss och tillhör oss skall enbart innebära välfärd, skydd och trygghet för ditt namn, ditt land och alla hugenotter, vad de än må tro om oss.

Karl Nu glömmet vi religionen. Vi har ju en fest att fira och ett kungligt bröllop, som skall starta en ny bättre tid av endräkt, sammanhållning, tolerans och frihet. Eller hur, min kära syster?

Marguerite Jag är nöjd så länge jag får göra vad jag vill.

Karl Det har du alltid fått. Det skall du alltid få. Du är ju kunglig.

Katarina Kommer du med oss i mässan, Marguerite?

Marguerite Jag måste väl. Jag är ju katolik.

Katarina (till Marguerite) Och det skall alla vara. Endast därför blev du gift med bonden av Navarra. Han är ju ledare för hugenotterna, och de skall alla nu bli katoliker.

Marguerite Under tvång, min mor? (*går ut med Katarina och Karl*)

Navarra Condé, min prins, min gode amiral, nu är vi säkrade. Att jag nu är lierad med den kungliga familjen borde freda hugenotterna från alla onda anslag. Jag tror nu att vi är säkra.

Condé Var ej säker. Du har kanske skaffat hugenotterna en andningspaus, men katolikerna är arga under ytan och vill ej ha konkurrens. Det tillåts ej av påven och av kungens moder.

Coligny Deras instrument är hertigen av Guise, vår enda fiende som verkligen är farlig.

Navarra Ingen skulle våga kröka något hår på någon medlem av det franska kungahuset.

Condé Var nu ej naiv, min käre Henrik. Kardinalen, hertigen av Guises bror, försökte allt för att förhindra äktenskapet, och än värre drog vår hertig av Dumaine till storms mot alla planer att förena franska kungahuset med Bourbonerna.

Coligny Jag tror att faran ej är över. Snarare så är det nu vi verkligen får börja leva farligt.

Navarra Och vad kan vi göra?

Condé Bara bedja, att med tiden vettet griper äntligen fast tag i Frankrikes av turbulenser hårt ansatta roder, så att fred och tillväxt och förstånd kan dominera hennes öde hellre än som hittills fåfäng fanatism och galen grymhet.

Navarra Låt oss bedja, mina herrar, att vårt svårt uppslitna land snart må bli evangeliserat till uppbygglighet för alla. Kom, låt oss gå till kapellet. (*de går*)

Guise (inträder förstulet) Vad falskhet och vad hyckleri besjalar hela hovet, denna korrumpierade fördömda cirkus av förvridna lögner, inför detta artificiella bröllop arrangerat av opportunism å ömse sidor, kunganarren troende att han får mera mark att spela på, och vagabonden lurad till att tro att han har köpt sig säkerhet! Och Marguerite, den lösaste av flickor här i landet, löper vilt omkring och famnar varje man som blott är grannare än den hon har och köper giftermålet blott på villkor att hon skall få större frihet. Vilken mässä! Det är värre än en julafton för dårar! Här behövs en stadig hand som griper hårt om rodret och för skutan ut från virvlarna och grundens turbulenser innan kaos genom hugenotterna har drivit oss till strandat vrak! Här måste göras något genast.

Katarina Guise, min gode man, du är en man efter min smak. Jag tror att vi har samma tankar.

Guise Änkedrottning Katarina, det är bara ni som har ett huvud här i landet. Alla andras sitter löst, ty de är inte skruvade ordentligt.

Katarina Alla katoliker här i staden som bär vapen väntar blott på en signal.

Guise Men vem skall ge signalen? Vi kan inget göra utan kungens tysta anbefallning.

Katarina Kungen gör allt vad jag vill. Jag tror att vi kan börja utan honom.

Guise Och med vem? Vem skall vi sikta på?

Katarina Vi bör inrikta oss på amiralen Coligny. Om bara vi blir av med honom faller alla andra lätt.

Guise Och Henrik av Navarra?

Katarina Han är blott ett får. Han följer med de andra senare till slakten.

Guise Alltså Coligny.

Katarina Han är protestantismens fundament. Om bara vi blir av med honom står de andra utan klippa skrämnda till utblottad nakenhet.

Guise Min drottning, lita på er hertig. Saken skall åtgärdas lätt och smidigt.
Coligny är död.
Katarina Jag tackar er på förhand.
Guise Vi ska nog ta hand om landet. (*de går*)

Scen 2.

Navarra Marguerite, vi älskar ej varandra, men låt oss ej därför vara fiender.
Marguerite Din bondlurk, jag föraktar dig, och jag gick bara med på äktenskapet just för att du var så dum och simpel. Därmed skulle jag få en eunuck som vakt och som garant för frihet till mitt eget liv.
Navarra Du får allt vad du vill, men tänk dock på anständigheten och på skenet inför världen Vi är ändå kungliga.
Marguerite Men du är protestant och jag är katolik. Det skiljer oss mer åt än någon skilsmässa kan göra. Vi kan aldrig bli en själ och aldrig ens ett kött.
Navarra Det accepterar jag. Men desto viktigare är det att vi lämnar då varandras religioner helt i fred.
Marguerite Jag skiter i din religion, min käre kung, liksom jag skiter i min egen.
Navarra Detta skulle änkedrottningen din moder höra.
Marguerite Den satkärningen! Hon tänker blott på sina söner. All makt är för henne hennes söner. Religionen är för henne även blott ett medel till mer makt.
Navarra Ju mindre vi med henne har att göra, desto bättre.
Marguerite Ja, så tänker alla. Det är bara hennes söner som till sitt personliga fördärv ej slipper henne.
Navarra Kungen har det inte lätt.
Marguerite Hon låter honom inte ens regera, ännu mindre leva.
Coligny (inträder) Konung Henrik av Navarra, jag har inga goda nyheter, tyvärr.
Navarra Vad är det som har hänt?
Coligny Er moder.
Navarra Ja?
Coligny Hon har förgiftats och är döende.
Navarra Förgiftats? Varför?
Coligny Hon är protestant.
Marguerite Nej, hon är blott en gammal hagga. Och jag önskar att det var min egen mor i stället.
Coligny Marguerite, ni är er egen moders dotter.
Marguerite Till mitt eget eviga fördärv.
Navarra Jag måste ila till min moders sida.
Coligny Jag är rädd att det nu redan är för sent.
Navarra För sent? det får det inte vara!
Coligny Kom. (*Navarra följer honom ut.*)
Marguerite Han är sin moders son, och när hon väl är borta kommer den grobianen att behöva en ny moder, ej en drottning, ej en kvinna. Men så är ju alla män.
Coligny (utanför) Navarra! Jag är skjuten!
Navarra (kommer stapplande in med den blodigt sårade Coligny) Ett attentat på öppen gata! Detta bådär inte gott.
Coligny (flämtande) Jag klarar mig. Men katolikerna har satt i gång. Nu kan de inte sluta. Alla hugenotter måste sätta sig i säkerhet!
Navarra Säg det till alla vapenlösa troskyldiga protestanter spridda över hela

landet! Enkelt folk, oskyldiga medborgare och goda, vanliga och hederliga människor!

Coligny Din moder var den första. Jag blev nummer två. Lavinen har nu börjat rulla, och den dånar redan!

Marguerite Henrik, maken min, du måste fly.

Navarra Jag vägrar. Detta får ej vara sant. Ni bara överdriver i er paranoia.

Coligny Jag har varnat dig. Och något säger mig att jag ej kommer undan nästa gång.

Navarra Jag tar ej något hot på allvar förrän jag blir utsatt för det.

Coligny Jag blev utsatt för det. Ta mitt hot på allvar.

Marguerite Henrik, det är allvar.

Navarra Som du vill. Jag sticker. (*sticker*)

Marguerite Och jag följer honom, ty jag är hans hustru. (*går*)

Coligny (ensam) Lämnad ensam mitt i ett Paris som fyllts av vapen och av mördare. Vad kan man vänta annat än de mest ovälkomna besök?

Karl (kommer in med några vänner) Min vän och amiral, min gode Coligny, jag hörde att ni blivit sårad!

Coligny Ja, jag blev lömskt attackerad bakifrån, och den som gjorde det var ute för att döda mig. Men det är bara början. En klick katoliker här i landet under ledning av den grymme hertig Guise vill rensa hela landet ifrån alla protestanter och i synnerhet Paris.

Karl Vad är det som du säger?

Coligny Vakna upp till verkligheten, konung!

Karl Högtidligt jag lovar dig, att gärningsmannen bakom attentatet mot ditt liv skall jagas ner med hundar, om det så behövs! Jag skall lämna dig en livvakt på minst tjugo pålitliga knektar, så att ingen vågar komma nära dig förutom blott din konung.

Coligny Karl, ni måste själv ta er i akt. Det smyger lönnmördare i kulisserna i själva slottet!

Karl Ja, jag vet. Vi lever i oroliga och grymma tider. Gode Coligny, farväl. Jag skall besöka dig med regelbundet flit.

Coligny Farväl, min gode konung. (*Karl går med uppvaktning.*)

Ack, jag ser väl honom aldrig mer. Allt är blott hyckleri och lönnmord som har alls med sinnessjukdomen religion att göra.

(*Mördare bryter in med Guise och Anjou i bakgrunden.*)

Dumaine Mörda amiralen!

Gonzago Är det han som ligger här i sängen blödande?

Dumaine Ja, det är han. Nog känner jag igen hans skador från det misslyckade attentatet.

Montsorrell Dö, din kättare och folkförförare! (*angriper honom*)

Coligny (förskräckt) Får jag då ej ens bikta mig?

Gonzago Kyss korset här. Det räcker för en salig hädanfärd. (*skär halsen av honom*)

Montsorrell Då hoppas jag nu bara att vi avrättat rätt man.

Guise Och är han död på riktigt?

Dumaine Han är massakrerad. Vi kan inte göra saken bättre.

Guise Släng då ut hans lik på gatan. Detta vare vår signal och inledningen till vårt korståg. Rensa alla protestanter från Paris! Låt ingen slippa undan!

Dumaine Ni har hört signalen. Sätt i gång.

Montsorrell Här bor i staden trettio tusen katoliker som blott väntar på att få förpassa hugenotterna direkt till helvetet.

Gonzago Här finns minst åtta tusen protestanter.

Guise Så vi har att göra. Sätt i gång!

Dumaine Allt måste genomföras denna natt! De måste tas med överraskning!

(Skrik utanför på gatorna.)

Montsorrell Blodbadet har redan börjat.

Guise Nu blir änkedrottning Katarina glad.

Dumaine Till verket, mina herrar! Säg till alla bödlar! Nu är uppgörelsens timme kommen med den falska kättarläran!

Gonzago Mera blod, om Gud är god!

Guise Skär av kanaljens huvud! Skicka det till Vatikanen, så blir även påven glad. Nu är din lycka gjord, min bästa amiral. Du blev till slut martyr för den katolska kyrkan. Hälsa dom i helvetet! *(sparkar till liket och går. De andra följer efter utom vissa grova soldater, som lämnas att skända liket innan det kastas ut på gatan.)*

Scen 3.

Condé Min vän, vi måste fly! De mördar alla protestanter!

Navarra Alltså är det sant. Jag trodde först jag drömde. Det gick ramaskrin igenom hela staden, det var som en mardröm, och jag hörde ropen: "Döda! Döda! Döda!" Det var barnaskrik och kvinnohysteri i skärande gastkramande ohygglighet. Men, käre vän, vi har ej någonstans att fly. Vi är som instängda i staden med blott mördare omkring oss.

Condé Om vi överlever detta har vi en förbaskad tur.

(Guise, Anjou, Gonzago, Montsorrell och soldater bryter in.)

Anjou Det är Navarra med Condé.

Gonzago De är ju även protestanter. Mörda dem!

Condé Anjou, står du själv bakom detta?

Anjou Henrik, käre svåger, och Condé, tvärtom, jag är blott här för att bevara er och föra er i säkerhet. Ni måste fly. Här pågår fasansfulla saker denna natt, men ingen vill att något kungligt blod utgjutes. Ni är därför båda arresterade. Ni har er kung att tacka för ert skydd och era liv.

Navarra Har kungen någon hand i detta meningslösa mördarraseri som får er franska huvudstad att drunkna och förblöda i det vidrigaste barbari?

Guise Ej någon medlem av vår kungliga familj vet någonting om saken. Ingen kan tillmätas någon skuld. Allt är blott fritänkarnas eget fel, som envist provocerat hela Frankrike i årtal till bitter vrede emot deras arrogans och högmod.

Anjou Min bror är oskyldig, Navarra. Han vet ingenting och har ej givit någon order om ett enda mord.

Navarra Jag tror dig, Henrik av Anjou.

Anjou Så följ med genast. Annars har ni ingen chans. Soldater, för ut fångarna! *(Condé och Navarra förs ut.)*

Guise *(till Anjou)* De utgör huvudet av ormen. Vi kan inte spara dem.

Anjou Du glömmet, hertig, att han är min systems make. Och du sade själv att hela kungliga familjen icke är berörd av vad som pågår. Alltså står min svåger över politiken och är skyddad mot allt våld tillsammans med familjen, även om det skulle komma inifrån från själva tronen och dess intriganta mamma.

Guise Henrik, tala icke illa om din moder.

Anjou Den som gör det mördar jag. Jag ber dig hälsa det till henne. *(ut)*

Guise Drottningen blir inte nöjd. Att Henrik skulle undanröjas var en självklarhet. Nu klarar han sig, och vi lyckas bara expediera några tusen protestanter, kanske blott en femtedel av alla. Det är blott en decimering. Allt vi lyckats med är att ha satt ordentligt skräck i dem, så att de framdeles måhända håller sig på mattan och ej längre sticker upp. Och det är ändå något.

Scen 4.

Karl Mor, vad är det för en mänsklig katastrof som sluppit lös i rabiatiskt vanvett över hela Frankrike? Kan du ha någon skuld i detta?

Katarina Jag vet inte vad du talar om. Vad som har hänt har kommit helt spontant från folket.

Karl Men vår amiral var älskad av dem! Han var den betroddaste och enda kloka styresmannen i vårt land! Ej någon litade jag på så mycket som på honom!

Katarina Litar du då icke på din egen moder?

Karl Kvinnor är en annan sak! Jag talar nu om män! Och amiralen var min högra sida! Han var mer än som en farbror för mig!

Katarina Jag vet ingenting om saken.

Karl Nej, naturligtvis så gör du icke det. Men fattar du då inte, att regimen och vårt kungahus i högsta grad ohjälpligt är komprometterat inför världen? Mitt är ansvaret för vad som hänt, ty jag är konungen! Jag har fått blod på mina händer utan att ha själv begått så mycket som en illasinnad tanke!

Katarina Tvätta dina händer då. Och inte är du väl så dum så du tar hugenotterna och deras farliga fritänkeri och onda lära i försvar?

Karl Min mor, du går för långt. Är vi ej alla människor? Är ej din egen dotter gift med ledaren för protestanterna?

Katarina Han måste konvertera till den enda säkra kyrkan. Annars kan ej hela franska kungahuset mer ansvara för hans liv.

Karl Är det ett ultimatum?

Katarina Nej, ett konstaterande av fakta. Se det som en order.

Karl Du är realist, mor. Det kan ej förnekas, och jag respekterar dig för att du alltid genomskådar allting klart. Men aldrig kan jag komma över denna meningslöst förskräckliga massaker i Paris.

Katarina Det gör du som du vill. Men, Karl, min son, du måste vara införstådd med att du måste såsom konung vara stark. Du får ej visa någon svaghet. Om du gör det kan du icke vara konung.

Karl Är då medlidande svaghet? Är det svaghet att av ansvar känna ånger inför andras brott? Är det en svaghet av en kung att inför grymhet utan like känna äckel, vämjelse och ve? Är det en svaghet att få vara mänsklig när all världen blivit galen och omänsklig? Är det svagt att visa upprördhet inför det värsta brottet som begåtts i Frankrikes historia?

Katarina Ja, det är det, son. En kung får icke visa känslor.

Karl Och en kvinna? Vad är då en kvinna utan känslor? Är hon alls en kvinna mera, eller har hon omvandlats till något som ej mer hör mänskligheten till?

Katarina Gå ej för långt, min son.

Karl Och var vi icke kristna före denna natt? Men likväl har vi nu i kristendomens namn begått ett värre brott än vad som någonsin begåtts i någon religions namn. Därigenom har vi själva tagit livet av vår kristendom och helt berövat den dess existensberättigande.

Katarina Karl, du börjar alltmer låta som en protestant. Vill du gå samma väg som de fördömda kättarna?

Karl Mor, hotar du din son?

Katarina Vi kommer ingen vart med detta. Gjort är gjort, och gadden är nu sliten ur de protestantiska insekternas giftiga bakdel. De kan inte stinga mera, och det bör vi visa tacksamhet inför.

Karl Med firande av mässor och Te Deum?

Katarina Varför inte? Ingenting är lämpligare. (*går*)

Karl Hon har oss alla i sin makt, ty hon är modern, men jag kvävs av hennes kjolars pressande regim. Jag önskar att jag kunde abdikera, men det skulle hon ej någonsin tillåta. Jag får dö som kung för min regeringstids makabra katastrofmassaker, och ju förr, dess bättre.

Akt II scen 1.

Marguerite Jag har aldrig sett någon så sjuk. Han svettas blod och går i ständig ångest, som en Jesus i Getsemane som aldrig kommer fram till slutet på sin natt. Och ständigt plågas han av mardrömmar och hemska syner, som om Bartolomeinattens alla fador drabbat endast honom.

Navarra Han måste alltså vara döende?

Marguerite Men han vill se dig förrn han dör. Han ville aldrig vad som hände, och det tror han att allenast du kan acceptera och förstå.

Navarra Och efter honom blir din bror Anjou, som nu är kung av Polen, då Frankrikes konung som Henri den tredje.

Marguerite Och den dagen längtar moder Katarina efter såsom efter en förlossning.

Navarra Fastän det betyder hennes son kung Karls död?

Marguerite Hon har ej sett honom med blida ögon ända sedan hugenottmassakern. Hon har ej förlåtit honom för att han fick dåligt samvete. Och många tungor påstår att det måste vara hon som har förgiftat honom.

Navarra Kan hon verkligen ha gjort det?

Marguerite Inte frivilligt. Men hon har absolut förgiftat honom ifrån allra första början genom modersmjölken.

Pleshé Henrik, kungen är på väg.

Navarra I vilket tillstånd?

Pleshé Han kan inte gå men vackla, han kan inte andas men väl flämta, han kan inte göra något utan att han börjar blöda.

(Karl kommer stapplande in med stöd, blodigt svettigt.)

Marguerite (rusar fram) Min bror, jag har ju sagt, att du ej får anstränga dig!

Karl Min syster, även om jag inte gör det är det mig en övermäktig ansträngning.

Navarra Min svåger, Marguerite har rätt. Ni skulle låtit mig besöka er i stället.

Karl Jag beklagar att jag förekommit dig, men jag kan dö i vilken stund som helst.

Navarra (försiktigt) Är du förgiftad?

Karl Endast av naturen. Hela mitt fördömda liv var ohjälpligt förgiftat ifrån första början, ty jag var bestämd till att bli konung. Alla Mammans söner var bestämda att bli konungar, och alla skall vi dö fördömda såsom konungar, förgiftade av våra dagars upphov. Men hon får sitt straff. Ej någon av oss skall ge henne något barnbarn. Du blir kung en dag, Henri. Då kan du plåstra om vårt land och sona alla brotten som begicks av min familj.

Navarra Så illa kan det inte vara. Du blott målar fan på väggen. Din bror Henrik är en frisk natur som har distans till Katarina.

Karl Om han alls försöker vara utan henne tar hon död på honom liksom hon förgiftade mig själv.

Navarra Du överdriver. Du är sjuk.

Karl Jag vet att jag är sjuk. Jag överdriver inte, ty en döende ser klarare än någon levande. Jag känner Katarina, denna skräckinjagande monstruösa mor, som offerar vem som helst för makten att få själv bestämma hela världens öden.

Marguerite Någon sade mig att du i misstag blev förgiftad av en bok om falkenerarkonsten som var ämnad åt min make.

Navarra Men jag är ju katolik. Jag har ju övergått till statsreligionen för familjens och för fredens skull. Jag köpte ju mitt liv med att bli katolik!

Marguerite Det hjälper inte henne. Har hon fått en fix idé, att någon utgör något hot mot hennes ställningar och syften, är han död om han så övergår till själva djävulens katolska kyrka och blir mördare åt änkedrottningen i påvens eget namn.

Karl Tyvärr så har min syster rätt. Du måste lämna Frankrike direkt när jag är död och skydda ditt Navarra, ty det ryktas om en farlig pakt emellan hertigen av Guise och konungen av Spanien.

Navarra Ger de sig då aldrig? Varför är då protestanterna så farliga? Hur hotar vi vårt eget land? Vad angår katolikerna vårt eget fria samvete?

Karl Henri, om du beger dig till Navarra åter kan du återgå till din protestantism och vara protestant så mycket du behagar, och du kan då strunta i allt Frankrikes religiösa trams.

Navarra För en gångs skull är ditt förnuft långt före mitt.

Karl Jag dör, min kära syster. Efter mig får Frankrike en bättre kung som slapp allt ansvar för Bartolomeinatten fastän han själv deltog, ty han hade inget ansvar officiellt. Det hade bara jag, som aldrig deltog eller ville det.

Marguerite Allt är vår grymma moders fel.

Karl Jag tror det icke är så enkelt. Mamma ville det nog inte heller, fastän hon var den som satte det i gång.

Marguerite Om hon ej ville det, så varför satte hon i gång lavinen?

Karl Kvinnors nycker kan ej någonsin förstås. De vill ej något men gör ändå vad som helst, de önskar bara gott men vållar desto större skada, de vill bara kärlek men tilltrasslar livet hopplöst med den så att alla män blir impotenta, särskilt alla hennes söner. Fråga henne. Jag begriper mig då inte alls på henne, fastän jag försökt med bästa vilja hela livet. Kanske det var därför som mitt liv blev bara kungligt fiasko av det ömkligaste slag. Jag måste gå. Min moder väntar på mig. (*stapplar ut med mångas hjälp*)

Marguerite Han överlever inte natten.

Pleshé Henrik, det är rådligt att du genast överger Paris och reser hem.

Navarra Jag vet. Vi startar genast.

Marguerite Jag blir här och sköter härifrån dina intressen.

Navarra Marguerite, jag har sålt alla mina aktier i Paris. Paris är inte längre värt en mäsas ens.

Marguerite Jag vet. Men en dag startar du ett eget företag på nytt.

Navarra Ej någonsin så länge hertigen av Guise är kvar i livet.

Marguerite Honom ska vi väl bli av med. Min bror Henrik tar nog hand om saken.

Navarra Låt honom försöka utan mig. Jag avgår.

Marguerite Hälsa ditt Navarra.

Navarra Kanske att vi ses igen en dag när hugenotterna åtminstone igen kan få så mycket frihet i vår värld att de kan andas. (*går*)

Marguerite Min storebror är död. Min make lever. Min bror Henrik lever även och blir konung, men hur länge? Ingen lever länge här, så länge Mamma lever.

Scen 2.

Katarina Välkommen, min bästa son, tillbaka till ditt eget rike Frankrike, tillbaka till din tron och kungarike! Du är nu vår högste styresman och den som äger att besluta världens öden.

Henrik III Tack, min mor, men jag har aldrig eftersträvat tronen, ty jag hade redan Polen, som var faktiskt större. Men du har nu givit mig min franska tron, så jag får väl behålla den. Men varför har min sväger och din man, min syster, lämnat vårt Paris, begett sig till det vildaste Navarra och åter blivit protestant? Fick ni ej honom konverterad till er kyrka under hot till livet under er Bartolomeinatt?

Katarina Vi skall nog gå till rätta snart med de få hugenotter som finns kvar, av vilka Henrik av Navarra är den dummaste och mest envisa. Vi har fått till stånd en pakt emellan oss och Guise å ena sidan och den spanska kungen å den andra. Och tillsammans blir oss hans Navarra blott en snabbt ihjälklämd fluga.

Henrik Vi har inget otalt med Navarra. Lämna mig i fred för dina mordiska intriger, mor. Behåll dem för dig själv. Mitt Frankrike vill jag ha ljuvt och glatt och fyllt av muntra lekar, skådespel, tornerspel, jakt och lätta nöjen. Glöm din fanatism, om du alls vill ha något inflytande kvar hos mig.

Katarina Min son, vad menar du med detta? Ser du ej nödvändigheten i att Frankrike blir lika fullständigt katolskt som Spanien?

Henrik Med inkquisition och kättarbål som dyster skräck från Normandie till Medelhavet? Glöm det, mor. Vi vill ej ha en ny Bartolomeinatt, och om jag gissar rätt tog den olyckan kål på Karl, din son, som inte ville vara med och därför dog med desto sämre samvete.

Katarina En kättare förleder folket och upplöser ordningen och religionen!

Henrik Nej, det är de påvliga dumheterna som gör det och som gräver kyrkans egen grav igenom exkommunicering och intolerans i onödan för ingenting mot progressiva tänkare som blott vill ägna sig åt sunt förnuft. Men du vill göra motsatsen. Och därför är du icke lämplig att ha någon del i vår regering.

Katarina Detta är ju oförskämt, min son! Du deltog själv med själ och hjärta i Bartolomeinatten!

Henrik För att jag var ung och stygg och oregerlig och lät mig bli styrd av dig och hertigen av Guise. Det ångrar jag precis så bittert som din son kung Karl själv ångrade det sig till döds.

Katarina Blev du så farligt liberal i Polen?

Henrik Polen är en stormakt och betydande som sådan. Varför? Därför att den öppnat alla sina dörrar för all judisk företagareverksamhet, precis som stormakten Turkiet, som är ännu större.

Katarina Judar! Protestanter! Kräk! Vad vill du göra vårt Frankrike till? En tattarbygd för alla världens illegala immigranter?

Henrik Hellre det än till ett kvävande och dystert helvete av vidskepligt bigotteri som Spanien, där ej någon mer kan någonsin bli fri, ty kyrkan kväver allt som icke repeterar allt vad kyrkan säger automatiskt.

Katarina Akta dig, min son, för att bli fiende till mig och kyrkan.

Henrik Mor, du är nu pensionerad. Du har ingenting med staten mer att göra.

Katarina Detta skall man höra från sin egen son!

Henrik Nej, konungen av Frankrike, som du själv gav hans titel.

Katarina Räkna ej med mitt stöd i din liberala politik. Det finns seriösare politiker och maktfaktorer kvar i landet.

Henrik Hertigen av Guise?

Katarina Han ensam genomförde Bartolomeinatten.
Henrik Jaså. Jag som trodde det var du.
Katarina Du är omöjlig, storhetsvansinnige son! (*går*)
Henrik Hon är arg som ättika.
Mugeroun Men det var ej en dag för tidigt som den satmaran blev satt på plats. Du slipper henne flåsande i nacken på dig i regeringen.
Henrik Det hoppas jag då verkligen. Men kan hon vara farlig än?
Mugeroun Ej hon, men hertigen av Guise.
Henrik Det vet jag om. Han blir problemet för vår stat och vår regering. Underhåll kontakterna med Henrik av Navarra, och försäkra honom om min vänskap.
Mugeroun Det skall han bli glad åt.
Henrik Vi behöver båda två varandra såsom fria konungar. Och han står närmast till min tron, om jag liksom min bror helt plötsligt skulle dö av någon okänd anledning, ty jag har inga barn.
Mugeroun Det får ni nog.
Henrik Det får jag ej, så länge mor min lever.

Scen 3.

Hertiginnan Ge mig lite papper och en penna.
pigan Ja, min fru.
Hertiginnan Jag måste skriva kärleksbrev till den jag älskar, ty jag får ju inte träffa honom.
pigan Här, min fru.
Hertiginnan Jag tackar. – Käre vän, hur skall jag nalkas dig? Jag lurades som flicka på din kärlek då jag giftes bort med hertigen av Guise, men jag har aldrig glömt dig eller upphört älska dig. Måhända kunde vi en enda gång få träffas, så att vi åtminstone en gång fick älska ömt varandra om än blott med ögonen....
Guise (har kommit in) Vad skriver du, min vän?
Hertiginnan Ingenting.
Guise Då måste det vara intressant. Får jag se?
Hertiginnan Nej, det är bara nonsens.
Guise Ingenting är mera intressant än kvinnligt nonsens. (*sliter pappret ifrån henne*)
 Vad är detta? Kärleksbrev! Förräderi! Min egen hustru! Detta är ju fruktansvärt! Hur kan du göra sådant bakom ryggen på mig? Är du inte ärbar? Nej, det är du tydligen ej längre. Du är bara en förbannad hora! Och den saten du har haft ihop det med ska se på fan!
Hertiginnan Ack, gör ej honom någon skada!
Guise Varför inte? Han förtjänar det! Han kommer att bli först på svarta listan inför nästa Bartolomeimassaker! Det finns ingen chans för honom, bara för att du har nämnt hans namn! Det svär jag dig vid alla Satans djävlar och hans katoliker! (*går rasande*)
Hertiginnan Vad har jag gjort! Jag måste varna honom – men hur?

Akt III scen 1.

Guise Drottning, jag har dåliga nyheter.
Katarina Alla nyheter tycks nu för tiden var dåliga.
Guise Vi har förlorat kriget.

Katarina Endast detta fattades.

Guise Navarra och hans protestanter triumferar, och er son kung Henrik flinar åt mitt nederlag och ger mig åsneöron.

Katarina Har då hela världen blivit galen? Ser då ingen mer nödvändigheten av att kyrkan triumferar och får ensam rå om världens ordning? Och den där ohängde lurken av Navarra! För var framgång som han röner framstår världen som en ständigt mer odräglig plats att leva i. Hur kan han ha en sådan tur?

Guise Han är dess värre populär, och det är vår olycka.

Katarina Ja, och hela Frankrikes, ty han blir kung en dag, ty min son Henrik duger lika lite till som någon av mitt olyckliga livs dödfödda söner. De blir bara konungar, men de blir aldrig män.

Guise Dock har ni mig, min drottning.

Katarina Ja, men du är nu i onåd, och allt landet skrattar åt dig för att du fått horn, den äkte mannens löjliga och långa horn.

Guise Det är ej mitt fel.

Katarina Inte? Ingen fru bedrar sin man om icke mannen saknar något i sin kärlek.

Guise Hon har aldrig älskat mig.

Katarina Så ni ger henne skulden?

Guise Nej, den gynnare som tagit hennes hjärta.

Katarina Vet ni vem det är?

Guise Ja, kungens egen gunstling.

Katarina Ni blir aldrig man igen förrän ni hämnats.

Guise Skall jag röja konungen ur vägen?

Katarina Inte ännu. Han är ju min son.

Guise Men senare?

Katarina Allenast om det blir nödvändigt.

Guise Det är alltid säkrare att förekomma.

Katarina Han har ingenting mot er. Han tycker bara ni är roligt löjlig.

Guise Han är blott ett barn som lever blott för sina nöjen.

Katarina Och som barn är han oskyldig.

Guise Nå, för er skull lämnar jag den oskulden i fred tills vidare.

Katarina Men ge ej upp mot Henrik av Navarra!

Guise Han är dock er svärson.

Katarina Ja, men protestant, och det gör mig ursinnig!

Guise Jag har äran att få dela ert ursinne fullständigt med er, Madame. (*bugar och kysser hennes hand.*)

Katarina Jag tackar er, min ende vän. (*Guise går.*)

Han kommer att gå långt, hur långt som helst, och han är allt jag har att sätta upp mot odågan jag har till kunglig son.

Scen 2.

Navarra Marguerite! Vad nytt från hovet?

Marguerite Kungen gratulerar dig till segern över honom. Det är rätt åt hertigen av Guise, förkunnar han, och visar horn åt honom medan Guise kreverar i sin smälek som bedragen äkta man.

Navarra Håller han och änkedrottningen fortfarande på med sina intriger?

Marguerite Ja, de drömmer endast om att få förnya deras drömmars storhetstid, Bartolomeinattens blodbad och massakrer.

Navarra Käringen är sjuk. Hon är ju ej normal.
Marguerite Ej heller Guise. Men Guise är farlig, ty han hämnas alltid med besked.
Navarra Har han förgiftat någon?
Marguerite Nej, men kungens gunstling Mugeroun blev härom veckan knivskuren till döds. Naturligtvis kom mördarn undan, så det kan ha varit endast en intrig av hertigen av Guise.
Navarra Vad säger kungen?
Marguerite Han är frisk nog att ej vilja ha med Mamma något mer att göra, men han fruktar hertigen av Guise.
Navarra Är han så mäktig?
Marguerite Påven, spanske kungen, kyrkan, alla Frankrikes fanatiker och, värst av allt, min moder stöttar honom.
Navarra Men ej någon annan. Folket hatar honom.
Marguerite Med all rätt.
Navarra Det blir nog nån uppgörelse så småningom.
Marguerite Det tror jag också. Kanske också mellan oss.
Navarra Vill du upplösa äktenskapet?
Marguerite Det var blott en fars från början, endast en formalitet. Vi har ju knappast annat gjort som makar med varandra än bedragit oss.
Navarra Hur många har du haft?
Marguerite Minst lika många som du själv.
Navarra Då jämnar det väl ut sig.
Marguerite Ja, tills vidare. Och jag är din agent tills du blir kung.
Navarra Din bror då? Kan han ej få barn?
Marguerite Du vet hur han fungerar. Han fungerar inte.
Navarra Ja, det är väl så. Din moder fick blott impotenta söner, men den enda dottern kompenserade dem alla.
Marguerite Jag har ingenting emot det.
Navarra Inte heller jag, så länge du blott är lojal.
Marguerite Min vänskap, Henrik, är långt dyrare och säkrare än någonsin min kärlek.
Navarra Tack för det. En kyss?
Marguerite Sigillet på vår vänskap. (*De kyssas.*)

Scen 3.

Katarina Det här går inte längre, min käre Guise. Ni måste göra någonting åt saken.
Guise Varför gör ni inte själv någonting åt saken, änkedrottning Katarina, ni som ensam har all makten?
Katarina Min son vägrar samarbeta med mig. Han vill inte ens se mig.
Guise Så mörda honom då, som ni mördade er andre kung till son.
Katarina Jag ville aldrig Karl IX:s död.
Guise Varför genomförde ni den då?
Katarina Det var inte jag. Det var en olyckshändelse.
Guise Men ni låg bakom den.
Katarina Den var ämnad åt Henrik av Navarra. Fel bok lästes av fel kunglighet.
Guise Men det var er son som dog, och det var ni som vållade hans död. Erkänn det.
Katarina Nej, det var Navarra som vållade hans död, ty hade han bara läst den förgiftade boken själv hade min son aldrig fått tag i den.
Guise Och Henrik av Navarra lever fortfarande.

Katarina Jag vet inte hur många attentat han har kommit undan.
Guise Det vore kanske lättare att mörda er son kungen.
Katarina Begär inte det omöjliga av mig.
Guise Betänk, att han saknar avkomma. Om han dör blir Henrik av Navarra konung.
Katarina Det är just det vi måste undvika till varje pris! Navarra får aldrig bli konung! Frankrike måste förbli katolskt!
Guise Säg det till Navarra, och han kommer bara att skratta ut er.
Katarina Det finns bara en lösning på problemet.
Guise Ni kan inte döda Navarra. Han känner alla era knep.
Katarina Båda två måste dö.
Guise Båda kungarna? Er son och svärson?
Katarina Vi har ej annat val. Jag ger er härmed uppgiften. Alla medel står till buds för er. Jag ger er själv *carte blanche*. Som belöning ger jag er den franska kungakronan.
Guise Det blir en alldeles ny kungaätt som heter Guise.
Katarina Det är vad Frankrike behöver: nytt blod, nya herrar, och katolskt totalitärt monopol, som i Spanien.
Guise Jag lyder er gärna, Madame. Frågan är bara om det går.
Katarina Det måste gå! Kan påven, så kan ni!
Guise Påven behärskar bara Italien. Där kan han förgifta och låta lönnmörda vem som helst. I Spanien sköter kungen där om saken inför påvens minsta vink. Men för övrigt är i världen påven ganska maktlös.
Katarina Alltså vare ni hans närmaste agent.
Guise Det kan bli farligt. Er son är på vakt.
Katarina Må den bästa överleva, och må han vara katolik, så att alla följer honom.
Guise Jag ser det som ett hedersuppdrag.
Katarina Ni måste lyckas, hertig! Det är en order!
Guise (bugar sig) Madame, jag lyder er, för världens välfärds skull.

Akt IV scen 1.

Henrik Mörda eller mördas. Det är tidens lag. Att vara snäll i dessa tider är det samma som att vara dödens. Godheten har ingen chans. Här gäller det att endast mörda mördarna förrän de mördar dig, ty annars blir det aldrig slut på mordet.
(till de tre mördarna) Är ni klara?
mördare 1 Vi har aldrig varit klarare.
Henrik Jag menar, är ni beredda att stöta till?
mördare 2 Varenda hora i Paris, Monsieur, som blott är villig.
Henrik Jag menar, era dumskallar, om ni är färdiga med vad ni har att göra?
mördare 3 Hur kan vi vara det förrän vi blivit färdiga med jobbet?
Henrik Epernoun, de fattar inte vad jag säger. Tala dem till rätta.
Epernoun Ni fattar väl, kamrater, att så fort hertigen kommer in i rummet överfaller ni honom bakifrån, sliter halsen av honom, skär upp buken så alla tarmarna forsar ut, så han slipper skita mer i detta livet, och kastrerar honom sedan med besked. Är det klart?
mördare 1 Allt på en gång?
Epernoun Givetvis!
mördare 2 Men om kungen gör motstånd?
Epernoun Det är inte kungen ni skall döda, era dumskallar! Det är hertigen!
mördare 3 Men om hertigen inte vill det?
Epernoun Så häng honom då, eller skjut honom i hjärnan, eller hugg nacken av

honom bara, vad som helst, bara han dör!

mördare 3 En hertigs nacke kan vara fasligt seg. Vissa bödlar har inte kommit igenom ens på tredje hugget.

Epernoun Protestera inte, utan gör det!

alla 3 mördarna Gör vad då?

Epernoun (skriker) Mörda kungen!

(Mördarna blir konfunderade, kungen blir ifrån sig.)

mördare 1 Var det inte hertigen vi skulle mörda?

mördare 2 Vilken hertig?

Henrik Epernoun, dina lejda mördare verkar litet väl skakis.

Epernoun Det tror fan det, när du står själv här och glor! Försvinn, ers majestät, för annars får vi aldrig kungen mördad!

mördare 1 Var det inte hertigen vi skulle mörda?

Epernoun Mörda vem fan ni vill, bara ni får det gjort!

mördare 3 Ursäkta oss, men det är lite svårt att agera på så oklara order. Var det kardinalen eller amiralen vi skulle mörda?

Epernoun (plötsligt på sin vakt) Tyst! Jag hör honom komma! Försvinn alla tre! Göm er! Här kommer han! *(Mördarna och kungen försvinner.)*

Guise (inträder) Epernoun, min käre vän! Jag söker konungen.

Epernoun Han är inte här.

Guise Jag hade stämt träff med honom här.

Epernoun Men han är inte här.

Guise Ni verkar så spänd. Har ni något att dölja?

Epernoun Inte alls.

Guise Behöver ni på toaletten? Stå inte och håll er för min skull.

Epernoun Jag håller mig inte alls.

Guise Är ni sjuk?

Epernoun Ännu mindre.

Guise Hur kan ni vara så säker på det? Jag är inte så säker på det.

Epernoun Men det är jag. Jag har aldrig varit friskare.

Guise Så talar bara den hopplöst sjuke. Ingen menar sig vara friskare än den som strax skall dö. Det är ett känt fenomen.

Epernoun Jag beklagar, men jag är inte alls döende.

Guise Har ni varit för länge i solen då?

Epernoun Ännu mindre.

Guise Vad gör ni här då?

Epernoun Ingenting.

Guise Så gå då för Guds skull och gör någon nytta! Gå och säg till konungen att jag är här.

Epernoun Som ni vill, ers nåd. *(bugar sig och går)*

Guise Vad är det med honom? Han såg på mig som om jag varit minst ett spöke.

(Kungen inträder.) Nå, äntligen en människa som man kan tala med! God morgon, ers majestät!

Henrik God morgon, kusin! Hur mås det?

Guise Jag har förstätt att mitt stora hov har väckt er förargelse.

Henrik Inte bara det. Ni mördade min vän Mugeroun.

Guise Han lägrade min hustru!

Henrik Nej, kusin, det gjorde han inte. Han kände er hustru långt innan hon kände er. De var bara barndomsvänner.

Guise Men hon älskade honom! Han gav mig horn!

Henrik Och har ni aldrig själv bedragit er hustru? Kom igen, hertig! Här i Frankrike älskar alla alla utan att någon är så dum att han protesterar, ty den allmänna kärleksleken gagnar alla.

Guise Men min egen hustru!

Henrik Äger ni då henne?

Guise Ja, åtminstone hennes kropp!

Henrik Egendom är något som man kontrollerar. Om man ej kan kontrollera den så måste man förlora den.

Guise Jag beklagar er gunstlings plötsliga våldsamma död.

Henrik Så gör även jag, men det värsta är att ingen hämnats honom.

Guise Var det bara det ni ville? Plumpt moralisera?

Henrik Vänta här. Jag har ett ord med Epernoun. *(går)*

Guise Vad menar han? Vill han ta saken till sin spets? *(drar sitt svärd)* Nåväl, jag har min värja. Kanske att det vore bäst att döda honom själv här raskt och nu. *(3-e mördaren kommer in.)*

mördare 3 Ursäkta mig, ers nåd, men jag vill inte mörda er.

Guise Och varför i alla helgons namn skulle jag mörda dig? Har vi något otalt med varandra? Vet jag vem du är? Borde jag veta det?

mördare 3 Nej, ni vet inte vem jag är, och det är lika bra det, för jag försvinner nu. Jag drar mig ur det.

Guise Ur vad då?

mördare 3 *(försiktigt)* I nästa rum står två lejda mördare och väntar på er.

Guise Är det mina lejda mördare, som här skall mörda kungen?

mördare 3 Nej, det är kungens lejda mördare, som här skall mörda er.

Guise Är du säker?

mördare 3 Såvida jag inte fått allting om bakfoten.

Guise Min vän, det är bäst att du drar dig ur. Du vet ju ingenting.

mördare 3 Tack för det. Då försvinner jag för gott. *(lägger benen på ryggen.)*

Guise Vad var nu detta? Någon skämtare i en svart komedi? Måhända någon av mina lejda mördare som missuppfattat hela saken. Sådant händer. Nå, han är absolverad. Han slipper vara med.

mördare 1 *(utanför)* Du, Quasimodo försökte sänka hela saken.

mördare 2 Vem är kvar där inne?

mördare 1 Har ingen aning.

mördare 2 Bra, då går vi in och mördar honom, så att vi får det gjort. Vi har ju fria händer, och sedan kan vi skylla allt på både hertigen och kungen.

mördare 1 Topp! *(de går in till hertigen.)*

Guise Mera lejda mördare? Var det inte er jag lejde till att mörda kungen?

mördare 2 Jo, och du är kungen.

Guise Nej, jag är hertigen av Guise. Ni tar fel på person.

mördare 1 Om vi säger att du är kungen, så är du kungen, och hör sen!
(Båda genomborrar honom.)

mördare 2 En fluga mindre kvar av den förryckta adeln.

mördare 1 Djävulen kommer knappast att sakna honom.

mördare 2 Kom! Nu går vi och kräver vår belöning!

mördare 1 Av hertigen eller kungen?

mördare 2 Det spelar ingen roll. Av den som vi inte har mördat, för den andre har knappast något kvar att ge. Kom! *(de går)*

Guise Vilka förbannade klåpare! Sixtus, klå nu hela världen med din inkquisition för min skull! Parma, Philip av Spanien, hämnas på huset Valois! Min drottning, jag har

svikit er, och vare hela ert kungahus förbannat för den sakens skull! (dör)
(*Epernoun och kungen kommer in.*)

Epernoun De lyckades!

Henrik Var förbannad, förljugne hertig, anstiftaren av alla Frankrikes massakrer och förföljelser! Nu har vi äntligen ryckt ur min moder hennes huggormständer! Försök nu, mor, att tvinga hela Frankrike in i din tvångsinkquisition! Nu kan vi äntligen i lugn och ro ge fan i hela påvekyrkan och högtidligt skita i den!

Epernoun Sire, jag hör er moder komma.

Henrik Låt den satmaran själv få se den fulländade summan av alla hennes intriger och förvridna ambitioner.

Katarina (inkommer) Ack! Vad ser jag? Hertigen av Guise! Och mördad!

Henrik Ja, min mor, och det är vi som mördat honom. Här är roten till det onda, till Frankrikes samtliga inbördeskrig, till tvedräkten mellan Valois och Navarra och till skolan för yrkesmördare som härifrån av dig och honom skickats ut i hela världen, till och med till drottningen av England! Här är slösaren av statens medel, som ruinerade vårt Frankrike bara för att utrusta en armada mot England för att låta den segla i sank!

Katarina Min son, du är förryckt.

Henrik Nej, moder, jag är äntligen mig själv! Jag var ej konung förrän nu! Det är din egen onskas verk du ser, ej min! Jag ville aldrig något av allt det du gjorde, lika litet som min broder ville det, som dog av skuld för dina händers verk! Se dina oskyldiga barn, som dör för dig, för dina blodbesudlade händer! Se ditt instrument, den bortom alla gränser sinnessjuka hertigen av Guise! Han är nu död. Har du förstått? Han är nu död!

Katarina (med fasa) Och ni har mördat honom!

Henrik Med besked! Ty det var rätt!

Katarina Min son, du är ett monster! Ack, att jag i vaggan redan ändå hade mördat dig! Du är ej min son. Du är en bortbyting, en oäkting, en gökunge, ett tattarhittebarn, som någon djävul gav mig för att lura mig på livet!

Henrik Sörj då Guise, som kanske var din äkte son? I så fall, trösta dig med honom, ty han är nu död och din för evigt. Kom, min Epernoun. Lämna gamen ensam kvar med liket.

(*går med Epernoun*)

Katarina (kastar sig på liket) Min Guise, min käre Guise, vad skall det nu bli av vår värld? Vi ville bara väl, och vi gjorde bara väl, ty allt vi ville var att världen skulle ta sitt förnuft till fånga och bli endräktigt katolsk! Nu faller allt, ty världen har befast sig i sin galenskap, och endast vi, som var förståndiga, är oskyldiga till dess ruin! Nu blir det aldrig någon fransk inkquisition, nu seglar aldrig någon ny oövervinnelig armada mot det galna England, som förblir nu hopplöst etablerat frireligiöst och instängt i sitt eget fria sinnessjukhus kallat Tolerans; nu tappar själve påven sugen när hans högra hand är borta, och nu blir det inga flera krig mot ärkeskurken Henrik av Navarra, all onskas enda ursprung och dess vanvetts hopplöshets inkarnation! Det enda jag har kvar att göra nu i livet för mitt land är att se till att både han och kungen dör, ty fast han är min son är det långt bättre att ej någon alls får vara konung än att sådana får fortsätta regera. Du, min Guise, var världens enda hopp. Nu finns ej något kvar i världen, när du lämnat den, än spritt språngande och lösryckt oregerlig antikristen galenskap!

Scen 2.

Kardinal Lorraine (i bön) Vad har jag gjort för fel? Jag gjorde bara vad jag trodde att var rätt. Jag tjänade min kyrka, och för kyrkans skull gav jag mitt bifall till Bartolomeinatten. Änkedrottning Katarina hade rätt: fritänkarna och hugenotterna utgjorde statens värsta hot. Vi hade inte annat val än att med våld försöka operera bort den hotande tumören. Ändå har jag dåligt samvete, och jag förstår ej varför.

mördare 1 Kardinal Lorraine?

Lorraine Ja? Vem är ni? Jag känner inte er.

mördare 1 Du är en gammal gubbtjyv.

Lorraine Än sen då? Det är vi väl alla, som är komna till en mogen ålder.

mördare 1 Men du är en gammal mördare.

Lorraine Nej, det är jag ej skyldig till.

mördare 1 Bartolomeinatten då?

Lorraine Det var ej jag. Det var kung Karl och hertigen av Guise och konungen som härskar nu, då hertigen Anjou.

mördare 2 Försök inte skylla ifrån dig!

Lorraine Vad menar ni? Vad är ni för ena?

mördare 1 Hertigen av Guise är död. Och kung Karl IX är död.

mördare 2 Det är bara du kvar av mördarna, din gamle kanalje, och din bror Dumaine, men honom ska vi också ombesörja.

Lorraine Men vad menar ni? Varför är ni här?

mördare 1 Vi har kommit för att bikta oss.

Lorraine Båda två på en gång? Det går inte. Jag måste ta en i sänder.

mördare 1 Börja med mig då. Det var jag som mördade hertigen av Guise.

mördare 2 Nej, för det var jag.

mördare 1 Det var vi båda. Och nu är det din tur, falske kardinal.

Lorraine Men tänk då vad ni gör! Jag är ju kardinal!

mördare 2 Just därför, din gemene skurk! (*sätter snaran om halsen på honom*) Snör till kragen hårt! Du slipper dö som dina offer i Bartolomeinatten, högvärdige kardinal! Du lät dina soldater massakrera vanligt folk och skära ut inälvorna på dem, men du blir bara hängd. Var glad för det.

mördare 2 (stryper honom med besked) Jag tror han har satt sin sista potatis.

mördare 1 Då går vi vidare till nästa.

mördare 2 Är listan lång ännu?

mördare 1 Vi har många hertigar och baroner kvar.

2 Hur många?

1 Det vet du väl, att jag aldrig kunnat räkna? Jag bara handlar. Andra får tänka åt mig.

2 Okej då. Huvudsaken är väl att vi får betalt.

1 Och det är inte alla yrkesmördare som får betalt direkt från kungen. (*stöter till honom med armbågen och blinkar.*)

2 Vi har alltså skickat kardinalen på hans order rakt åt helvete. Och vem blir nästa? Suggan som har överlevt sig själv och är hans mamma?

1 Ställ ej några onödiga frågor. Vi ska döda, inte ställa några frågor.

2 Men vi bör väl döda rätt person?

1 Javisst, men vi bör inte veta vem det är.

2 Det kvittar. Huvudsaken är ju att dom dör.

1 Precis! Till verket!

Scen 3.

Dumaine Min broder hertigen av Guise är död, och mördad! Och jag lever kvar – med vilken rätt? Med rätten att utkräva hämnd, min heligaste plikt, på alla hans fördömda mördare och deras anhang hugenotterna. Det är nu dags att någon äntligen gör någonting åt saken och befriar landet från fritänkeriet och förpassar landets värsta hot den bonden av Navarra ut från politikens närhet och ur våra liv definitivt! Han är ju en fantom som fortfarande vågar leva när så många andra för hans skull har dött! Ja, vad är det, broder Jakob?

Jakob Ers nåd, dåliga nyheter.

Dumaine Inte nu igen!

Jakob Er bror kardinal Lorraine har blivit mördad.

Dumaine Inte han också!

Jakob Strypt utan tvekan på order av kungen.

Dumaine Då har vi bara en sak att göra. Detta betyder krig! Vi måste samla nya härar att sätta upp mot kungen och hans svåger den oförbätterlige kättaren Henrik av Navarra!

Jakob Det finns inga arméer kvar för er att samla ihop. Alla har förbrukats. Jag har ett bättre förslag.

Dumaine Nå?

Jakob Lämna kungen åt mig.

Dumaine Du menar.... (gör en gest över halsen)

Jakob Jag har syndat mycket i mitt liv och har mycket att försona.

Dumaine Men hur ska du komma åt honom?

Jakob Jag är ju katolik och betrodd som jakobinermunk. Jag åtnjuter själva änkedrottningens förtroende.

Dumaine Då så! Då är alla möjligheter öppna. Då kan du säkert lyckas med det omöjliga. Men gör det genast! Här gäller det att inte förekommas!

Jakob Jag har ingenting att frukta. Jag är ju jakobinermunk.

Dumaine Men jag, din åsna! Båda mina bröder har lönnmördats, och inget huvud sitter lösare än mitt!

Jakob Lita blott på mig. Jag vet min plikt.

Dumaine En människas främsta plikt är mot sig själv att överleva, men det blir allt svårare i dessa dagar. Skynda dig bara! Mitt liv hänger på konungens död!

Jakob Han är en död man redan, ty hans moder själv har offrat honom i sitt hjärta.

Dumaine Det är alltså bara att sticka kniven och vrida runt?

Jakob En ren formalitet.

Dumaine Lycka till då.

Jakob Tack. (går)

Dumaine Men Henrik av Navarra återstår. När ska vi äntligen få bukt med denna hydra, som går under namnet av den fria tanken? Kanske aldrig, ty ju fler vi mördar, desto fler blir de som överlever, som blir kvar, och de som hämnas.

Akt V scen 1.

Henrik III Välkommen, kära syster, hem till helvetet och hovet i Paris! Hur är det med min käre svåger? (*Katarina rör sig i kulisserna på avstånd.*)

Marguerite Henrik av Navarra hälsar att han håller sig helst var han är för den allmänna fridens skull och vill ej ha det minsta med intrigerna och de religiösa

komplotterna i Paris att göra.

Henrik Så hälsar en klok man. Tur att någon utom jag har skruvat på sitt huvud rätt.
Katarina (avsides) Tvärtom. Ni ensamma är skruvade i hjärnan. Men det är ej ert fel utan maktens.

Marguerite Mår vår moder väl?

Henrik Hon lever. Det är väl det enda jag kan säga.

Marguerite Hertigen av Guise och kardinal Lorraine har mördats, och hon är väl antagligen jag den enda som har sörjt dem.

Katarina (avsides) Mer än sina egna barn.

Henrik Det vet jag inget om. Ju mindre jag får veta om min moder, desto bättre. Inga nyheter om henne är de enda goda nyheter av henne som jag får.

en tjänare Ers majestät, en munk är här med brev till er.

Henrik Vad är det för en munk?

tjänaren En jakobin. (*Jakob visar sig.*)

Epernoun Jag tycker inte om hans nylle. Han kan ej medföra något gott.

Henrik Dock är han munk och helig som en sådan. Är jag inte katolik? Naturligtvis är munken välkommen, om han har något bud till mig.

Jakob (kommer fram) Ers majestät, jag medför blott en enkel böneskrift.

Henrik Det är vår plikt att ta emot den.

Jakob Presidenten av Paris ber er att svara snabbt på dessa rader. (*överräcker ett brev*)

Henrik Då får jag väl läsa brevet genast.

Jakob Läs det noggrant, och besinna väl dess innehåll. (*Kungen läser. Jakob drar kniv.*) Nu hjälpe mig den enda salighetens kyrkas ende Gud! (*stöter till kungen bakifrån.*)

Epernoun Ett attentat! Stäng dörrarna!

Henrik (drar ut kniven) Din lömske skurk! Och trodde du då att du skulle kunna döda mig och komma undan med det? (*stöter till munken*)

Jakob Ja, med saligheten som belöning! (*dör*)

Henrik Din dumme, imbecille, infantile, löjlige och ignorante skurk! Vem hade du betalt av för din dårskap?

Epernoun Han är död. Hur står det till med er, min konung?

Henrik Illa. Jag är död och lever inte länge till.

Katarina (kommer fram) Min son!

Henrik Ur vägen, häxa! Lämna mig i fred för din beröring, som i Frankrike har spridit döden genom dina händer som en pest, din svinaktiga hora! Kör ut käringen! Jag vill ej se den tanten mer, och allra minst om jag skall dö!

Katarina Min son! Jag ville aldrig någons död bland mina söner!

Henrik Ändå har du ensam vållat allas död. Och hur förklarar du den saken?

Marguerite Mor, det är nog bäst att du försvinner.

Katarina Ja, jag skall försvinna, mina barn, när ni är alla döda. (*går*)

Henrik Hon är långt värre än en vanlig bödel.

Marguerite Bror, du får ej dö. Allt Frankrike behöver dig.

Henrik Jag måste dö, på det att äntligen vårt land må få en vettig konung.

Marguerite Vem då?

Henrik Din make, Henrik av Navarra.

Marguerite Men han är ju protestant?

Henrik Ja, det är rätt åt hela den fördömda världen. Vad den mest behöver är en kung som kan ge påven en behövlig spark i ändan som han aldrig glömmer. Och för vårt Frankrikes del lär kyrkans roll nu vara färdigspelad. Aldrig mera kan den få respekt av folket efter hertigen av Guises karriär och hans Bartolomeinatt, som alla katoliker deltog i, ej minst jag själv. Den grymma fanatismen har berövat kristenheten

all trovärdighet.

Epernoun Här kommer doktorn.

Henrik Vad säger ni, herr doktor? Har jag någon chans att leva, eller har jag fått min slutlön?

doktorn (undersöker) Detta är ett högst allvarligt sår. Det är ej djupt, men det har likväl skadat åtskilligt där inne. Mördaren har inte skurit djupt, men likväl har han skurit av er livstråd, ty den kniven, ser jag nu på blodets reaktion, var preparerad och förgiftad.

Henrik Alltså är det kört.

doktorn Tyvärr har giftet kommit in i blodomloppet.

Henrik Marguerite, min Epernoun, jag dör och efter en högst misslyckad regering, som jag nu ej får tillfälle att gottgöra. Men det kommer någon efter mig. Han får ett digert sjå att städa upp här efter alla våra raserier.

Marguerite Bror min, Henrik är på väg. Du hinner träffa honom ännu.

Henrik Det var en god nyhet. Säg det ej till Mamma, för hon skulle bara hindra mig.

Marguerite Hon skulle bara våga.

Navarra (inträder) Svåger, kunglige kusin, min käre frände, än en gång är Frankrike då drabbat av en apokalyptisk tragedi, och det är en för mycket!

Henrik Men det är den sista, ty du blir nu konung efter mig.

Navarra Hur kan jag väl bli det? Jag är ju protestant.

Henrik Just därför, dumbom. Det är vad vårt land behöver: någon äntlig människa som ej är katolik.

Marguerite Jag hör vår moder komma.

Henrik Det var bara det som fattades.

Katarina Min son! Min älskade, min siste son!

Henrik Se dina händers verk, min kära moder. Se slutresultatet av dina intriger. Här dör nu din siste son som offer för din fanatism. Nu har du lyckats döda hela din familj.

Katarina Var ej så grym. Jag ville aldrig detta. Munken lydde under hertigen Dumaine, som hämnades sin broder hertigen av Guise.

Henrik Och vem var hertigen av Guise om ej en kärare kusin och mer betrodd som sådan än varenda son du hade?

Katarina Han var ett moraliskt stöd som hade ryggrad.

Henrik Medan dina söner blott var ryggradslösa djur som hängav sig åt omoral. Men vem bröt deras ryggar? Och vem lärde dem all världens laster, lönnmordsstrategier, lömskhet, grymhet, blodtörst och bedrägligaste opålitlighet? Ej någon utom du.

Katarina Var ej så grym. Försök att ångra dina synder nu i stället när du står inför din avgång.

Henrik Jag har ingenting att ångra som jag icke redan ångrat, utom det, som inte var mitt eget fel: att jag till mor fick en som du. Det brottet, mitt livs enda astronomiska, var ej mitt fel.

Katarina Du falske son, kan du då ej försonas med din moder ens i döden?

Henrik Aldrig! Och jag ger dig någonting i arv. Till konung efter mig får du din älskade Navarra, protestanten.

Katarina Detta är för mycket!

Marguerite Nu har jag ej någon broder kvar i livet utom dig, min make, och du är nu konung.

Navarra Och jag fasar för den rollen. Varför måste det bli jag? Kan du ej själv bli drottning utan mig?

Marguerite Vi damer är ej inbegripna i den franska tronföljden. Vi har fått nöja oss med att agera i kulisserna i alla tider.

Navarra Och det har ni gjort med desto större energi.

Katarina Kung Henrik av Navarra, jag har nu förlorat alla mina söner, och du äger nu att bilda en regering. Det kan du ej göra om du icke samarbetar med den gamla. Först av allt ber jag dig därför om en gynnsam inledning. Jag ber att vi må bli försonade.

Navarra Jag har ej någonsin haft något emot er. Ni hatades och älskades av era söner, men jag aktade mig alltid för att göra någonting.

Katarina Ni har vunnit, och jag måste medge att jag alltid respekterade ditt sunda bondförnuft. Det är måhända just vad Frankrike behöver. Jag vill gärna ge er chansen till att få vårt land på fötter. Men ni kan ej vara protestant. Ni måste övergå till påvekyrkan. Annars kan ni aldrig få den frihet att regera som en upplyst kung som ni så väl behöver.

Marguerite Hon har rätt, min make. Du har händerna politiskt bakbundna som protestant.

Navarra (ställer sig mellan damerna, tar hand om båda) Två kvinnor övertalar mig att falla. Vem kan motstå någon av dem? Den man är en idiot som säger nej till någon kvinna, särskilt om den kvinnan självmant bjuder ut sig. Men det finns en tredje kvinna, som det är min största plikt, tyvärr, hur motbjudande den än är, att taga hand om, den lägst fallna kvinnan av dem alla, och det är vårt Frankrike. Jag accepterar er inbjudan, mina damer, och blir katolik för denna fallna kvinnas skull.

Katarina Då har du även mitt stöd, Henrik av Navarra.

Marguerite Hon ser det som sitt livs största seger att en ledare för protestanterna till slut blev landets konung och en katolik.

Men här skiljs våra vägar, Henrik. Du behöver mig nu inte längre. Jag har skyddat dig igenom orosåren med min kunglighet och börd, och det har gett dig makten, kronan och nationen. Finn dig nu en riktig hustru, ty en Valois är icke god nog åt dig längre.

Navarra Marguerite, vi kan väl dock förbli de bästa vänner?

Marguerite Givetvis. Det har vi alltid varit, fastän vi var gifta.

Navarra Alltså, mina damer, vänskap och försoning, kärlek utan gränser, fred och välstånd, uppbyggelse av vårt land och slut med fanatismens vare min regerings lösen. Ingenting är mera onödigt i livet än besvärlig fiendskap, och jag vill blott ha hela världen till min vän. Så låt oss vara positiva inför framtiden; ty så som det förflutna har gått fram med ödeläggelse av allting mänskligt, är det minsta vi kan göra för nationen att i from koncentration ge Frankrike en framtid.

Epernoun Leve konung Henrik av Navarra! Leve konungen av Frankrike, vår fjärde Henrik! Leve! (*Alla hurrar.*)

alla Leve konungen av Frankrike!

Epernoun Så låt oss bära ut vår döde konung och ge honom den mest värdiga begravning, så att vi därpå kan börja fira en ny era med en ännu bättre konung.

Navarra Tack, min gode Epernoun. Vi börjar genast.

(*Henrik leder båda damerna ut, de andra följer efter bärande liket av Henrik III.*)

Slut.